

AB

36 ²
h, 36

~~110 88~~

00 02

COMMENTATIO
DE
AUCTORIBUS SCHOLIORUM
VATICANORUM AD EURI-
PIDIS TROADES.

SCRIPSIT
CAROLUS BRUNNEMANN,
PHIL. DR.

BEROLINI,
TYPIS NIETACKIANIS.
MDCCCXLVI.

COMMENTATIO

AUCTORITATE ACADEMICA
VATICANA
PAPAE
CAROLO HENR. BRUNNEMANN
PHILOSOPHIAE DOCTORI, PROFESSORI REGIO, VRSATI DIVI

BEROLINI
TYPIS MINTACKIANIS
MDCCXXIV

L2a

P A T R I C A R I S S I M O
K O Z O N X
CAROLO HENR. BRUNNEMANN,
PHILOSOPHIAE DOCTORI, PROFESSORI REGIO, VERBI DIVINI
MINISTRO

LIBRARY OF THE
UNIVERSITY OF
MICHIGAN
ANN ARBOR
MICHIGAN

PATRI CARISSIMO
VIRI NEC NON
CAROLO HENR. BRUNNEMANN
RECTORI UNIVERSITATIS
MAGISTRO
PHIL. REG. SCHOLAE DOCT. SOGALLI

HASSE STUDIUM PRIMITIAS

VIRO AMICISSIMO

RUDOLFO ALBERTO LEHMANN

SEM. REG. SCHOLL. DOCT. SODALI

YUJIOY

AUCTOR

HASCE STUDIORUM PRIMITIAS

SUMMAE PIETATIS ET GRATISSIMI ANIMI TESTES ESSE

RUDOLFO ALBERTO THOMANN
S.P.M. REG. SCHOL. DOCT. SODALI

VOLUIT

AUCTOR.

AD LECTOREM

IN HACCE STUDII RHEGII PRIMITIAS

Scholium Vallerium in Euclidis Theodos. quorum
maiores indagare nihil propositum est. editione I. H. B.
in unum.

ἡμᾶρ τὸν ἐν λέοισι δ' ἀνθρώπων τόδε
ἔστιν ἄνθρωπος ἔχει γὰρ λόγον.

Eur. Suppl. 250.

Apollonii Rhodi De Ratione secunda sunt
Epi. scholia Vaticana citantur, sola ad Theodos. non

ca ad Rhesium propter intelligenda sunt. Scholia ipsa
interiora verba descripti et quod p. 111. lecturi hoc erant

lulorum esse, et quod nonnulla a meo in parte nunc
mollis nunc paucis mutatis conatus sum. velut ad 28.

122 170 214 219 225 230 235 241 1098 1120
1189

1189

1189

1189

AD LECTOREM.

Scholorum Vaticanorum in Euripidis Troades, quorum auctores indagare mihi propositum est, editione L. Dindorfiana Lipsiae impressa a. 1825 usus sum. In numerandis autem versibus Sophoclis Elmsleium, Euripidis Matthiaeum, Aristophanis Bekkerum, Pindari Boeckhium, Apollonii Rhodii Beckium secutus sum.

Ubi scholia Vaticana citantur, sola ad Troades, non ea ad Rhesum quoque intelligenda sunt. Scholia ipsa integris verbis descripsi et quod putai lectori hoc gratum futurum esse, et quod nonnulla a mendis purgare nunc multis nunc paucis mutatis conatus sum, velut ad 98, 122, 179, 214, 219, 225, 320, 427, 884, 1096, 1129, 1189.

CAPUT PRIMUM.

SCHOLIORUM VATICANORUM AUCTOREM MAGNAM
PARTEM ESSE DIDYMUM.

§. 1.

De scholiorum ad Euripidis Troades et Rhesum e Ms. Rom. A. Vaticano ab Hieronymo Amatio in lucem prolatorum egregia utilitate cum semper constiterit inter doctos viros, tum nuperrimum apud Bernhardium (1) est iudicium, qui »scholia demum, inquit, ad Phoenissas et quamvis mutila ad Troades et Rhesum eruditionis Alexandrinae splendorem dilucide ostenderunt.« Codex Vaticanus, ex quo haec scholia deprompta sunt, complectitur, uti Elmsleius (2) docet, novem tragoedias, Troades et Rhesum et quae vulgo feruntur septem priores fabulas scholiis in margine adscriptis, quae maxime dolendum est cum Arseniana ἐκδόσει nondum collata esse. Quare operae pretium fecisse mihi videor, quod quos illorum scholiorum auctores fuisse, non absurde statuas, quam probabilissimis rationibus demonstrare conatus sum.

(1) Griechische Litteraturgeschichte Bd. 2. S. 885.

(2) in praefat. ad Eur. Med. p. XVII.

Ac primum ut hunc finem assequamur, scholium ad Troades 1079 non parvum auxilium nobis ferre videtur: αἰθέρα τε πόλεως: καὶ τὸν αἰθέρα ἐπιβεβηκώς· ὁ Δίδυμος τὸν ἐμπυρισμὸν ἀπὸ τοῦ αἰθεσθαί. Quae verba quaerendum est, utrum ex Didymi libro *περὶ τραγωδου- γένης λέξεως*, quem illum scripsisse Macrob. Saturn. V. 18 tradidit, an e commentario ad Euripidem desumpta sint. Quamquam autem negare non possumus, priorem sententiam haud mediocri veri specie commendatam esse, tamen etiam reliquis scholiis quae sub Didymi nomine feruntur ad Euripidem accuratius inspectis neminem dubitaturum esse spero, quin e justo profluerint commentario, ut de hoc ipso scholio ad Troades recte affirmare mihi videtur Jul. Richter (1). Ad Hecub. 719, quod scholium jam in Arseniana *ἐκδόσει* legimus, ut omnia, de quibus nihil aliud notamus, *δύστηνε*: τὸ δὲ *δύστηνε* ὁ Δίδυμος *φησὶ πρὸς τὸν Πολύδορον λέγειν τὴν Ἐκάβην· ὃ δύστηνε Πολύδορε, ἐμαντὴν γὰρ λέγω, δύστηνον ἀνακαλοῦσα σέ*, Didymus Euripidis enarratorem se praebet, docens verbo *δύστηνε* Hecubam ad Polydori corpus se convertere, quod prae illa jacet. Quae e commentario esse quis est qui neget? Ejusdem generis sunt quae illustrantur ad Hec. 1005 *τὸ γὰρ ὑπέργνον: Δίδυμος οὕτως τὸ ἀληθές φησὶν οὔτε παρα τῆ δίκη, οὔτε παρὰ τοῖς θεοῖς ἔμπροσθεν ἀγανίζεται· τοῦτο δὲ δια τὸν Πολυμήστορα, ὅτι μέλλει τιμωρηθῆναι, πρῶτος ἀρξάμενος τῶν ἀτόπων*. In scholio ad Hec. 829, quod extat in solo Florentino 21, καὶ

(1) De Aeschylis Sophoclis Euripidis interpret. Graecis p. 87.

τας ἀνάγκας οἱ νόμοι διώρισαν(1): ὁ δὲ Δίδυμος· οὐ· (2)
 μᾶλλον ὄφειλεν εἰπεῖν, ὅτι τοὺς νόμους αἱ ἀνάγκαι διο-
 ρίζουσιν· αἱ γὰρ ἀνάγκαι καὶ τῶν νόμων επικρατέστεραι,
 οὐχ οἱ νόμοι τῶν ἀναγκῶν. καὶ τῶν οὖν τὸ ἐναντίον εἶπεν
 animadvertit in poetam a recta sententiarum ratione de-
 flectentem: quae observatio quem in tragico lexico lo-
 cum habere potuit? Nec magis liber *περὶ τραγωδομένης*
λέξεως scholii ad Hec. 870 esse fons censendus est,
 nam ibi ex insulae Lemni historia Didymus narrat, Pe-
 lasgos Athenis expugnatis magnum captorum Athenien-
 sium numerum in Lemnum abduxisse, in primis feminas,
 quae quamvis incolarum uxores factae essent, postea
 illos ad unum omnes interfecissent; inde natum esse

(1) In Matthiaei scholiorum collectione hoc scholium Iem-
 mati: δεινόν γε θυγατρὶς inepte adjunctum est aut codicis Floren-
 tini librarii negligentia aut Matthiaei ipsius incuria, quod ut qui
 codicem oculis meis non inspexerim decernere nequeo.

(2) Perverse legitur οὐ μᾶλλον, quod neque omissio οὐ ne-
 que interrogationis signo in fine enuntiatum posito sanandum est.
 Usus autem ita a me positi οὐ innumeris locis Platonicorum dia-
 logorum firmatur, ubi alter alterius verbis voce οὐ per ellipsim
 eversis suam ipsius sententiam fert. Neque alius vocis οὐ apud
 tragicos est usus, velut Soph. Oed. Tyr. v. 1040:

οὐκ· ἀλλὰ ποιμὴν ἄλλος ἐκδίδωσί μοι,

tibi e praecedentibus

ἢ γὰρ παρ' ἄλλου μὲναβες οὐδ' αὐτὸς τυχών;
 ad οὐκ verba αὐτὸς ἔτυχον supplenda sunt. Cf. nostrae fabu-
 lae v. 57

οὐκ· ἀλλὰ Τροίας οὐνεκ'

πρὸς σὴν ἀφ᾽ ἡμῶν δύναμιν . . . et

v. 251:

οὐκ· ἀλλὰ λέκτρων σκότια νυμφευτήρια.

Lachmanni, v. ill., quam benigne mecum communicavit, emen-
 datio haec est: ὁδὲ Δίδυμος οὕτως· μᾶλλον ὄφειλεν εἰπεῖν κ. τ. λ.

proverbium τὰ *Λήμνια κακά*. Aliud criticae artis, qualis exerceatur a commentatore, non a lexicographo, ad Med. 171 extat specimen, ubi nutricis verba *Θέμιν εὐκταίαν Ζῆνα θ'* Didymus sustinet, quamquam Medea, cujus dicta illa refert, non nisi Themim nominavit, quod Juppiter lateat in verbis *διά μου κεφαλῆς φλόξ οὐρανία βαίη. τίς γάρ,* inquit, *εἶχεν ἀντῆ ἐπιπέμψαι τὸν κεραννόν, εἰ μὴ ὁ Ζεὺς;* Atque ad Med. 360 et 383 vituperat histriones, qui versum *σιγῆ δόμον; εἰσβᾶς, ἴν' ἔστρωται λέχος* in falso loco posterint. Quid quod parum credibile est, lexicī ambitum aliis interpretibus refellendis tam late patuisse, ut fit ad Orest. 1369, ubi Didymus vetat τὸ ἀρμάτειον μέλος intelligi τὸν θρηῖνον τὸν ἐπὶ τῷ ἐλκυσμῷ τοῦ Ἐκτορος γενόμενον, quae est priorum sententia, (1) Idem ille ad Phoen. 748 tuetur verba *ἐπτάπυργον ἐς πόλιν μολῶν* auctoritate Aeschylī Sept. in Theb. contra eos, qui illa γελοῖως dicta esse volunt, quod Eteocles urbe nondum egressus sit. Ad Med. 149 verbum *ἀτες*, quod interpretatur *ἠμούσατε*, adversus chorū pronūciari vult, ab aliis dissidens, qui Jovem compellari contendunt. Simili ratione ad Med. 276 Parmenisco adversatur in rebus narrandis a Creophylo discrepanti, quem sequitur ipse. Extat praeter ea ejusdem ad Med. 732 grammatica interpretatio, quae tam presse poetae verba respicit, ut non nisi ad haec illustranda scriptam eam esse appareat (2). Nec magis lexicographi munere fungitur, qui

(1) Quod scholium in Etym. Magn. quoque v. ἀρμάτειον legi monet Gust. Wolfius de Sophoclis Laurentionum scholl. varr. lectl. p. 17.

(2) Λόγοις δὲ συμβάσι: Δίδυμος δὲ φησὶ ἐλλείπειν τὴν διά, ἴν' ἢ διὰ τὰ ἐπικηρυκείματα.

quae pulchra et venusta, quae non a poeta facta sint, odoratur: quo genere artis criticae Didymus utitur etiam ad Phoen. 1748, cum Oedipi verba πρὸς ἡλικας φάνηθι σίαις aptis rationibus confirmet, atque ad Androm. 867, cum poetae exprobet, quod de Oreste ψευδῆ καὶ ἀπίστα referat.

§. 3.

Cum igitur pro certo nobis constare debeat, quaecumque ad Euripidem scholia Didymi nomine insignita leguntur, nihil aliud nisi justi commentarii particulas esse, alterum nobis existit officium ex his scholiis explicare, qua ille in interpretando ratione usus sit. Apparet enim eum studio suo complexum esse artem grammaticam, interpretationem verborum rerumque cognitionem, correctionem errorum, qui per scripturam dictionemve fiunt, atque iudicium, quo quae venusta quae prava in poeta sint, subtiliter iudicetur. At tantum abest, ut in his exemplis e Didymi commentariis ad Euripidem sumptis acquiescere liceat, ut, quo perfecte deprehendatur ejus ars, caeterae etiam nobis traditae scholiorum collectiones pervestigandae sint. Quae opera si quali in tragicis poetis ille versatus sit studio, quaeras, non ultra scholia ad Sophoclem procedit, in quem Didymum commentatum esse, Athen. II. p. 70 C. testatur, nam in Aeschylum laborem eum insumpsisse veri simile non est, cum non solum in scholiis Aeschyleis Didymi nomen nullo loco legatur, verum etiam apud veteres ejusmodi testimonium desideretur, quam ob rem Rich-

terum modum non retinuisse certum habeo, qui (1) »Didymus, inquit, suo Marte in tragicos omnes, Aeschylum dico et Sophoclem Euripidemque commentatus est.« Sophoclis autem enarrator primum nominatur Didymus ad verba in primordio Antigoniae ἀτῆς ἀτέρ, cf. schol. ad Hec. 1005; adde scholium ad Ajacem 408. Idem auctor renunciatur scholii ad Ant. 722, ubi postquam abruptus sermo εἰδ' οὖν — verbis εἰ δέ τις ἀνόητος εὔρεθῆ explicatus est, sequitur ὁ Αἰδύμος γησι . . . , ejus in verbis, quamquam temporis injuria intercepta sunt, aliam illius ἀποσιωπήσεως explanationem fuisse apparet. Porro scholia ad Oed. Col. 237 οὐδέν δὲ ἐν τοῖς Αἰδύμων τοῦτων ὀβελισθὲν εὔρομεν et ad Aj. 1225 demonstrant, Didymum in Sophoclis quoque tragoediis de lectionis integritate quaesivisse, ut in Euripidis ad Med. 860 et 883. Quae ad Ant. 45 legimus: Αἰδύμος δὲ γησι ὑπὸ τῶν ὑπομνη — ματιστῶν τὸν ἐξῆς στίχον νεοθεῦσθαι, ejusdem generis sunt, quo scholia ad Med. 149 et 276, ubi priores commentatores tentat. Ad Oed. Col. 763 jubet Didymus πείρα legi, non πειρά, priores quoque respiciens, ubi versatur in argumentatione grammatica, ut ad Med. 732, quo loco ellipsim praepositionis διὰ explicat. De sermone grammaticae agit idem ad Oed. Col. 156(2).

§. 4.

Quibus cum scholiis ad Euripidem et Sophoclem, quae e Didymi commentariis sumpta esse, ita certum est, ut nonnulla etiam Didymi verbis ipsius explicata

(1) p. 91 libri de Graec. interp., quem supra laudavimus.

(2) ἀλλ' ἵνα μὴ προσπέσης: ἀντὶ τοῦ μὴ προσπέσης.

sint, ad Hec. 829, 870, 1005 et e parte Med. 171, si Vaticana scholia ad Troades contulerimus, non solum in universum eandem in commentando rationem, sed etiam maximam similitudinem in singulis facile animadvertemus.

Quodsi quaeras, qua arte in universum auctor scholiorum Vaticanorum usus sit, sententiae enarratorem se praebet ad 15, 41, 61, 98, 101, innumeris aliis locis; historiam et res geographicas mythologicasque et antiquitates exponit, velut ad 9, 16, 89, 214, 218; obscurum sensum et voces illustrat, velut ad 27, 29, 108, 141, 267; grammaticae rationem habet ad 14, 210, 285, 373, 460, 990, 1064; lectionis varietatem attingit ad 32 et 396; poematis elegantias et venustates expendit ad 1, 36, 1057, 1129.

§. 5.

Cum jam de singulis dicendum sit, non acquiescimus in scholiis ad Euripidem Sophoclemque, sed etiam quae ad Homerum, Pindarum, Aristophanem, Apollonium Rhodium sub Didymi nomine tradita ansam ad conferendum habent, intueamur. Ac primum ut ad Hec. 719 Didymus docet, Hecubam verbo *δύστηνε* Polydorum allocutam esse, sic legimus ad Troades 98 *ἀνα δυσδαῖμον: πρὸς ἐαντήν ταῦτα ἡ Ἐκάβη λέγει.* Quae autem statim sequuntur hujus scholii verba: *ἀνα: ἀναστρ. τὴν καὶ σου ᾧ ἐκάβη: ὁ δὲ λόγος ἀνα δυσδαῖμον . . . ἐκ θεῶν δύσ- δαῖμον κεφαλ' γεγονυία . . . ἡδὲ παι δόθεν κεφαλ' ἐμπαθέσθερον . . . ὑποκειμένοις οἰκείοις ἔχουσα. ἡγὰρ ε . . . ἐαντήν διὰ τὰς συμφορὰς ἐπὶ τοῦ ἔδαφους . . . οἰκείως ἐπέλεξεν τὸ ἐπάειρε δέρι: ν ὡς*

πεπτωκνίας αὐτῆς, και κεκλιμένης ἐπὶ τοῦ ἑδάφους lacunis
 expletis hunc in modum emendanda esse arbitror: ἀνα·
 ἀνάστρεφε τὴν κεφαλὴν σου ὡς Ἐκάβη, ὁ δε λόγος πᾶνα δυσ·
 δαίμων — ἥδε γὰρ ἐκ θεῶν δυσδαίμων κεφαλὴν γεγο·
 νυῖά ἐστι — πεδόθεν κεφαλὴν ἐμπαθέσθερός ἐστιν,
 αὐτῆς (i. e. Ἐκάβης) παρὰ ταῖς ὑποκειμέναις οἰκέ·
 τισιν ἔτι οὕσας: ἡ γὰρ Ἐκάβη ἔρριψεν ἑαυτὴν διὰ τὰς συμ·
 φροῶς ἐπὶ τοῦ ἑδάφους καὶ νῦν οὖν (1) οἰκείως ἐπέλεξε τὸ
 ἐπάειρε δέρον, ὡς πεπτωκνίας αὐτῆς καὶ κεκλιμένης ἐπὶ τοῦ
 ἑδάφους· πρὶν συνέστηκεν. Caetera recte se habent, si
 conferamas verba Hecubae v. 483. Item ad Tr. 179.
 ποίοις δ'οἴκοις: δυν..... (fort. δύναται λέγεσθαι) πρὸς τὴν
 Ἐκάβην; ad 308, πρὸς τινα ποιεῖται τὸν λόγον δαδουχοῦντα;
 ad 446 νυκτὸς οὐκ ἐν ἡμέρᾳ: πρὸς Ἀγαμέμνονα λέγει; ad
 525 πρὸς ἑαυτοὺς δὲ φασι· παρεκελεύοντο οἱ Τρωῆες· τοῦτο
 τὸ ἱερὸν ξόανον τὸν ἵππον ἄγετε τῇ Ἀθηνῆ.

Porro ubi Didymus enarratoris partes agit, para·
 phrasibus poetae verba explanare dilucidareque solet, ut
 ad Hec. 1005 τὸ γὰρ ὑπέγγνον δίκας καὶ θεοῖσιν οὐ ξιμ·
 πινεῖ verbis τὸ ἀληθές οὔτε παρὰ τῇ δίκῃ, οὔτε παρὰ τοῖς
 θεοῖς ἐμπεσὸν ἀφανίζεται circumscribit, quod genus inter·
 pretationis cum passim inveniatur in scholiis Vaticanis,
 satis habeo breviter attigisse, nonnullos tantum ex iis
 indicans locos, in quibus ejus generis maxime perspicua
 dentur specimena, ut ad Tr. 122 scholiorum auctor in·
 tegram parophrasim verbis ὁ δὲ τοῦς τοιοῦτος incipit.
 Similes circumlocutiones legimus ad Tr. 197 ποίοις δ'οἴ·
 κοις: ἴν' ἢ οὕτως· πῶς ἀντάρκως δύνασαι τὰ κατὰ σὲ θρη·
 νῆσαι; ad 511 ὅ ἐστι· τὴν μέλαιναν κατάστασιν ἔδωκε τῷ

(1) cf. schol. ad Hec. 829.

ἔνω et ad 548 ὃ ἐστὶ· περὶ τῆς Ἰλιον ποιήσον με θρη-
νῆσαι.

Ut difficiliore et magis obscuras voces Didymus explicat ad Ai. 408 δῖπαλτος et ad Aristoph. avv. 530 βλιμάζοντες ἀντὶ τοῦ κακοῦντες, sic reperiuntur ad Tr. 20 δεκασπόρω χρόνω ἀντὶ τοῦ διὰ δέκα ἐνιαυτῶν; 27 νοσεῖ ἀντὶ τοῦ ἐξασθενεῖ; 29 βοῶ: ἀντὶ τοῦ καταβοῶται; 108 ὄγκον λέγει τὴν εὐτυλίαν μεταφορικῶς; 141 κορυῶ ξυρήκει: τῇ ξυρικῇ κορυῶ; 325 τὸ εὔ ἄν εὔ οἱ βακχικὰ ἐπιφθέγματα; 517 τετραβάμονες: ἀλληγορικῶς τὸν ἵππον τὸν δούρειον, τέσσαρας βίσεις ἔχοντα· ἀπήγην γὰρ τὸν ἵππον καλεῖ ac persaepe alias.

Memoratu dignum scholium ad Oed. Col. 156 est, ubi postquam ἀλλ' ἵνα μὴ προσπέσης per ἀντὶ τοῦ μὴ προσπέσης interpretatus est, pergit verbis καὶ κατὰ τὴν ἡμετέραν συνηθειάν εἰώθαμεν λέγειν οὕτως, quae argumento sunt, Didymum etiam poetici sermonis indolem observasse, nam structura μὴ προσπέσης est ex Atticorum usu, ἵνα μὴ pr. autem poeticum pleonasmum esse et simul cum vulgari dictione grammaticorum consentire, Didymus adnotat. Quod quis est, qui non expectet ab auctore libris περὶ τραγωδομένης λέξεως? Neque in Vaticanis scholiis rari sunt loci, in quibus quae Euripidis propria sit dictio, definitur, ad Tr. 628 οὐ τὰντὸν ὃ παῖ τὸ βλέπειν: ἔθος ἐστὶ τῷ Εὐριπίδῃ τῷ βλέπειν χρῆσθαι ἀντὶ τοῦ ζῆν· ὡς καὶ ἀλλαχοῦ· τέθνηκε σῶμα, τοῦτο δ' ἀναβλέπει et ad 989 τὰ μῶρα γὰρ: συνεχῶς ὁ Εὐριπίδης μῶρα λέγει τὰ ἀκόλαστα.

Poetae consilium et ars excutitur a Didymo ad Pind. Nem. 1. 7, sic ad Tr. 1 de Euripidis prologis fertur iudicium: ἦκω λιπῶν: ὄλος ἐπὶ τοῦ θεάτρον ὁ Εὐρι-

πίδης · πρὸς ὃ ἀφορῶν τοὺς λόγους τῶν Ὁ Ποσειδῶν ποιεῖ παρῶν ἐν τῇ ὑποθέσει · πολλαγοῦ δὲ τοιοῦτος ὡς ἐν ταῖς Βάκχαις ὁ Διώνυσος ἦκω κ. τ. λ. Ad Tr. 98 dicitur Hecubae sermo ἐμπαθέσθερος esse, si eum humi jacens pronunciare cogitetur. De poetae ingenio quaestio fit ad Tr. 1057 (1) et ad 1129, ubi sub finem dicitur κομψὰ δὲ ταῦτα πάντα πεποίηκε, παρήρηστο (fort. παρήρητο) δὲ τὸ τραγικὸν κατασκευάσμα · εἶπερ παρῶν ἢ Ἀνδρομάχῃ, οἰκότερον ἂν ἐγένετο τὸ πάθος θρηνησῆς ἀντὶ τῶν ἰδίων παιδα, ἀντικατήλλακτο δὲ τοῦ τοιοῦτου πάθους τὴν τῆς ἀσπίδος εἰσαγωγήν.

Ad Phoen. 1748 Didymus exponit, qua ratione Oedipodem ita loquentem poeta faciat, cum ille Antigonen in aequalium conspectum se dare jubeat. Non aliter facit auctor scholii ad Tr. 483, ubi de Cassandra agitur, his verbis: ἤδη δὲ διεκορενῆθη ὑπὸ τοῦ Αἴαντος · καὶ πῶς λέγει ἑαυτὴν πάρθερον; φαιμέν οὖν ὅτι ὅσον τὸ κατ' ἀντὶν ἦκεν πάρθερος ἦν · βία γὰρ διεκορενῆθη et ad 895 διὰ τί Ἑλένη αὐτὸν Μενέλαον καὶ οὐ πόσιν προσαγορεύει; διὰ τὸ μετὰ φόβου ἐξάγεσθαι, ἀρχὴν γησι τοῦ λόγου.

Quamquam in illo ad Phoen. citato scholio Didymus Euripidem probat, tamen poetae virtutum tam non tamquam coecum facit praeconium, ut ubicunque hic ei lapsus esse videtur, ne a gravi quidem temperet vituperatione, velut ad Pind. Pyth. x. 56 (2). Sic offendit in scena

(1) ῥᾶδιον μὲν οὐ τόδε: τὸ κατὰ τῶν γυναικῶν μῖσος ἑαυτοῦ καὶ διὰ τούτων καρίστησιν ὁ Εὐριπίδης · οὐ γὰρ γησι ῥᾶδιον ἐστὶ ποτε σωφρονίσει γυναικα ἢ ἂν ἀκόλαστοι πάντι ὄσιν.

(2) ταῦτα γησὶν ὁ Δίδυμος μετὰ τοῦ γελοίου καὶ ἄσεμνά ἐστίν, ὁ κομψὸς τὸν λόγον ἔχει· ὁ δὲ παρῶν τὸν λόγον ἔχει.

male inventa auctor scholii ad Tr. 36, quod non ipsa Hecuba, simulatque aulaea missa sint, in scenam procedat, sed minus apte ante a Neptuno nuncietur (1). Huc facit, quod ad 408 Talthybius μάταιος appellatur atque ad 864 poeta arguitur in verbis faciendis modum excessisse (2). Eidem ad 906 impunita antifithetorum captatio crimini vertitur (3) atque ad 1107 sententia prioribus perverse contradicens (4). Quibus graviora mihi scholia ad 949 et 1049 esse videntur, nam in illo rerum gestarum fidem non servasse poeta dicitur (5), cujus culpa idem fit reus ad Andr. 867 verbis *Αιδυμος δὲ ταῦτα φησὶν εἶναι ψευδῆ καὶ ἄπιστα*; in altero, quae in Euripidis verbis ridicula sint, animadvertuntur (6), ridicula autem ostendere Didymus ne ad Pind. Pyth. x. 56 quidem dubitat.

Saepenumero similia poetarum dicta a Didymo laudantur, ut ad Arist. avv. 704 vocis *σίτη* illustrandae causa hunc trimetrum *ἐγὼ μὲν ὡς Λευκίππῃ δεξιῇ σίτη* citat est; ad 1121 Pindarum testem adhibet *ἄμπνευμα σεμνὸν Ἀλφειοῦ* canentem (7). In scholiis Vaticanis Homeri

(1) τὴν δ' Ἀθλίαν: ἄμεινον ἦν ἀπὸ τῶν πραγμάτων κατὰ γρησθαι ὀδυρομένην τὰ παρόντα. οὕτω (sic legendum esse pro οὐ recte censet L. Dindorfius) γὰρ ἡ τραγωδία τὸ πάθος εἶχε· νῦν δὲ ψυχρῶς τῷ θεάτρῳ προσδιαλέγεται.

(2) περισσὸν τὸ Μενέλαός εἰμι, ἀνταρκὲς γὰρ τὸ δάμαρτα τὴν ἐμὴν χειρῶσμαι.

(3) καταφέρεται εἰς τὸ νόσημα τῶν ἀντιθέσεων.

(4) φαίνεται ἐπιλαθόμενος ὧν προεῖρηκεν.

(5) σοῖσιν ἐν δόμοις: καὶ ταῦτα παρὰ τὴν ἱστορίαν φησὶν.

(6) καὶ τοῦτο γελοιόν· γελοιότερος δὲ ὁ ἀντερωῶν.

(7) quo modo Wolfius in libro de Soph. Laurent. scholl. p. 16. schol. ad Arist. rann. 716 edd. Bekkerus huc pertinere contendat non intelligo.

auctoritate confirmantur sententiae versuum 6, 9 (Il. B. 517 — 19), 14, 424, 432, 822, Hesiodi 855 et 990, ipsius Euripidis *Andromache* citatur 1030 et *Bacchae* ad 1, Callimachi hymni *Del.* v. 112 ad v. 214, ὁ τὴν Περσηίδα πεποιηκώς (1) ad 31, ex Sophoclis *Triptolemo* trimeter ad 218, ex parva *Iliade* quattuor hexametri ad 822 atque quattuor trimetri ex *Aristophane*, ubi tamen Gdfr. Hermannus (2) hoc modo scribendum esse censet: καὶ Ἀντιφάνης, quem comoediam *Ganymedem* scripsisse servatis fragmentis *Athen.* X. p. 459 testatur, *Λαομέδοντος* παῖδα τὸν Γανυμήδην φησὶ διὰ τὴν τῶν οἰκῶν κοινωσίαν. στέγας δὲ Γανυμήδους ὄρας· ἐν τῇδε μὲν ὁ τῶν Φρυγῶν τύραννος οἰκῶν τυγγάνει, γέρον ἀπόρηξ, Λαομέδων καλούμενος.

Nec raro *Alexandrinus* noster in antiquis moribus institutisque versatur, velut ad *Or.* 1369, ubi vocem τὸ ἀρμάτειον μέλος e Graecorum more ortam esse narrat, ὅτι αἱ ἀρχαῖαι παρθένου εἰς τὸν θαλάμονα διὰ τῶν ἀρμάτων ἤγοντο. Sic ad *Tr.* 320 nuptiarum diebus puellae traduntur faces incendere solitae esse (3) atque ad 1175 explicatur multis verbis κῆπος per modum quendam comas tondendi. Adde scholium ad *Tr.* 1189, ubi in lemmate γράψειεν pro τράψειεν legendum est: εἰδῶσιν ἐν τοῖς τάφοις τῶν ἀποθνησκόντων γράφειν τὰ ἀνδραγαθήματα.

Etiam ubi sit locorum a poeta nominatorum situs

(1) non dubito Ἰλίου πέρσιν legendum esse.

(2) *Opuseull.* Vol. V. p. 133.

(3) ἐς αὐγάν: ὥστε αὐγὴν καὶ αἰγλὴν ποιεῖν σ. . (lege σοὶ) ὧ Ἰμμέναει· ἢ σὲ ὧ Ἐλά(βη) διδοῦσα φῶς· ὥπερ νόμος ἐστὶ ταῖς παρθένοις· ἔξος γὰρ εἶχον κῆρ ἀνάπτειν ἐπὶ τὸν γάμον.

permultis in scholiis inquiritur, ad Tr. 89 Myconi, 214 Penei, 219 Aetnaeae terrae; quae sequuntur: ἀντήρη σικελία τὴν λιβύην εἴρηκεν . καὶ τὴν καρχηδόνα παρόσον λελύβαιον ἀκρωτήριον τῆς σικελίας ἀντικὸν κεῖται τῆς καρχηδόνας . εἰς ἣν ἀπόκησαν Τύρροι . ἔστι δὲ ἡ καρχηδὼν ο λέγω δὲ πρότερον τῶν τρωικῶν ὁ κνίδιος ἀπωκήμεναι τοὺς τυροὺς εἰς αὐτὴν . ἀράρον καὶ καρχηδόνης ἡγουμένων . ἀφ' οὗ καὶ τὴν ὀνομασίαν ἔσχεν ἡ πόλις . τινεσφασι καὶ τὴν ρώμην καὶ τὴν καρχηδόνα ἀπὸ τῆς πρώτης ὀλυμπιαδος κτισθῆναι, hunc in modum satis probabiliter emendasse mihi videor: ἀντήρη Σικελία τὴν Αἰβύην εἴρηκε καὶ τὴν Καρχηδόνα, καθ' ὅσον τὸ Αἰλύβαιον ἀκρωτήριον τῆς Σικελίας ἀντικὸν κεῖται τῆς Καρχηδόνας, εἰς ἣν ἀπόκησαν οἱ Τύρροι . ἔστι δὲ ἡ Καρχηδὼν κτιστὴ ὀλίγω πρότερον τῶν Τρωικῶν, ὡς Κτησίας ὁ Κνίδιος ἀπωκήμεναι τοὺς Τύρρους φησὶν εἰς αὐτὴν, Ἀζάρων καὶ Καρχηδόνας ἡγουμένων, ἀφ' οὗ καὶ τὴν ὀνομασίαν ἔσχεν ἡ πόλις . τινές φασι καὶ τὴν Ρώμην καὶ τὴν Καρχηδόνα ἐπὶ τῆς πρώτης Ὀλυμπιάδος κτισθῆναι (1).

Ut Didymus in enarrandis rebus gestis, mythis, deorum cultu uberrimus est, velut ad Hec. 870 et Med. 276, sic ad Tr. 9 bellorum sacrorum caussae secundum Thucydidem exponuntur et ad 427 Hecuba traditur in Thracia canis speciem induisse, quod scholium hoc modo legendum esse censeo: τὰ λοιπὰ: ἐν γὰρ Θορέμη κῶνον γενομένη ἀπέθανεν. Cum his locis faciunt, quae ad 727 commemorantur de Herculis in Trojam expeditione et ea, quae disseruntur ad 855 de Tithoni et ad 1128 de

(1) Cf. quae de Italia ad 225, de Crathide ad 229, de Scyllā et Charybde ad 425 disputata sunt.

historia Pelei, qui ab Acasto vel ejus filii expulsus in insula Coë supremum diem obiisse dicitur. Accedunt narrationes ad 446 de Agamemnone noctu a Clytemnaestra interfecto et ad 448 de Cassandra sine sepulchri honore projecta, ubi simul annotatum est, hanc rem a nullo historico memoriae proditum esse. Adde praeter ea scholia ad 16, 457, 928.

Etyma sectatur Didymus Arist. avv. 149, *Ἀέπων ὠνομάσθαι διὰ τὴν χώραν ἀπὸ λέπειν*. Sic in Vaticanis scholiis ad 14 *δούρειος ἵππος* dicitur esse ligneus equus, quod *δούρειος* sit a *τὰ δοῦρα ἤγουν τὰ ξύλα*. Ad 990 nomen *Ἀφροδίτη* ab *ἀφώρητος* ducitur, quam etymologiam poeta ipse complexus est versu: *Κύπρις γὰρ οὐ φορητὸς, ἦν πόλλη ὄνη*.

Proverbia laudat Didymus ad Hec. 870 et Arist. rann. 968. Sic legimus ad Tr. 1051 *οὐκ ἐστ' ἐραστὴς ὅστις οὐκ ἀεὶ φιλεῖ: ὁ στίχος οὗτος ἐν παροιμίαις φέρεται*.

Ellipsis praepositionis demonstratur a Didymo (1) ad Med. 732 verbis *ἐλλείπειν τὴν διὰ*, in simili re versatur scholium ad Tr. 285 *δῆλον ὅτι τὸ ἐνταῦθα, τοῦτο γὰρ λείπει* et ad 460 *λείπει ἢ εἰς: οὐκ εἰς μικρὰν ὃ ἐστὶ μετ' ὀλίγον*.

Porro Didymum priorum interpretationes suis oculis inspexisse et integro judicio, quae ex iis placerent, in usum suum convertisse, dilucide demonstravit Lehrsius (2) multis exemplis e scholiis ad Iliadem depromptis. Sic in nostris scholiis ad 1175 explicatio Eratosthenea vocis

(1) Wolfius de scholl. Laurr. etc. sine causa Pind. Nem. IV. 14 citat p. 17, ubi similia non repperi.

(2) In cap. 2 libri de Aristarchi studiis Homericis.

ἄλλοις accurate dijudicata accipitur. Neque alio modo ad 1113 nonnullorum interpretatio eo probatur, quod argumentum historicum additur, ut mihi videtur (1). Ita factum est, ut non raro hypomnematis dissideat, ad Pind. Ol. VI. 55 et Nem. III. i, quorum nomina non nunquam adducit, Aristarchi ad Nem. IV. 151, Arist. rann. 968, hujus et Apollodori ad Nem. X. 144, Eratosthenis ad Apollon. Rhod. I. 972. Quam in tractandis priorum commentariis rationem etiam cum Vaticanis scholiis optime convenire, multis comprobatur exemplis, quale est ad 14, ubi scholii auctor etymologiam ab aliquo priore institutam respiciens meliorem ipse proponit (2). Ad 220 autem is, qui enarrator est, a Parmenisco, qui Siciliam exadversus Phoeniciam jacere contendit, dissentiens Libyaem illam et Carthagini oppositam esse docet ac similiter facit ad 1315 (3). Quibus comparari posse mihi videntur, quae sunt ad 310: καθάρω γησὶ τὸ ἱερόν· οὐχ ὅτι ἐν ἱερῷ ἦν· ἀλλ' ὅτι μαινομένη ἐν ἱερῷ ἐνόμιζεν εἶναι.

Lectionum varietas a Didymo diligenter notatur ad Il. B. 111, 397, 425, sic ad Tr. 32 lectioni Τροφάδων altera adjungitur παρθένων et ad 396 ἡρξίς et ἰξίς componuntur.

In rebus autem difficilioribus criticum se praestat tam cautum, ut non solum alienam opinionem aliquo

(1) τινὲς θεᾶς μέλαθρον· ἢ προσυπακουστίον αὐτὸ ἕωθεν· ἐστὶ δὲ χαλκκιοῖκου Ἀθηναῖς ἐν Σάρτη ἱερόν.

(2) ψυχρῶς ἐτυμολόγησε τὸν δοῦρεϊον ἵππον ἀπὸ τῶν δοράτων· ἄμεινον γὰρ παρὰ τὰ δοῦρα πεποιῆσθαι ἦγον· τὰ εὐλά.

(3) θάνατος ὄσιον· ὅτι ἐπὶ τοῦ Ἑρκείου Διὸς ἡ σφαγή· τινὲς δὲ διὰ τὸ αὐτὸν μὲν εἶναι ὄσιον, ἀνοσίαν δὲ τὴν σφαγὴν.

modo commendatam cum sua ipsius comparare non dubitet, sed etiam interdum, quod melius proferat, se non habere, libere profiteatur, Arist. vespp. 1178 (1). Hoc modo auctor scholii ad Tr. 308 Cassandrae verborum duplicem statuit explicationem (2). Idem in lectoris arbitrio ponit, utrum versus 456 per interrogationem legendus sit an per affirmationem: κατ' ἐρώτησιν — ἢ ἀποφαντικῶς. Ad vers. 884 interpretatus γῆς ὄχημα esse αἶρα, ἀήρ γάρ ἐστι καὶ ἐπάνωθεν καὶ κάτω, ὡς τὴν γῆν εἶναι μετέωρον addit verba δύναται καὶ οὕτως· ὁ δὲ δὴκων διὰ πάντα τοῦς; cui ipse faveat sententiae tam non significat, ut potius censeat καὶ μήποτ' ἐστὶ βέλτιον, quae Didymi, qua erat modestia, propria esse docet Lehrsius (3); cf. scholium ad Pind. Nem. X. 114. Duplex interpretatio admittitur etiam ad 971, quod tamen scholium magno-pere corruptum esse videtur, ad 1090 (4), ad 1196 (5), ad 1064 (6). Ad 1317 legimus nihil nisi θεῶν μέλαθρα aut deorum altaria esse aut urbem ipsam a diis aedificatam.

Eadem denique ratione, qua ad Oed. Col. 156 Didymus invenitur syntaxis explicator, in Vaticanis scholiis

(1) cf. Lehrsium de Aristarchi etc. p. 31.

(2) ὡς πρὸς τινὰ ποιεῖται τὸν λόγον ἀδουχοῦντα κ. τ. λ. δύναται δὲ πρὸς αὐτὴν λέγειν.

(3) de Aristarchi etc. p. 31.

(4) κατὰ ὄρα : ἐστεγασμένα, πετυκνωμένα τοῖς δάκρυσι . κατὰ ὄρα τῇ βοῇ . ἢ βοῆ ἢ ἢ ἔχημα .

(5) ὁ τύπος τοῦ Ἐκτορος, συμβέβηκεν εἶναι ἐκ τοῦ ἰδρωτός· ἢ ἀπλῶς ὁ ἰδρῶς κεῖται, ὃν ἔταξεν (lege ἔσταξεν) ὁ Ἐκτωρ ἐκ τοῦ μετώπου τοῖς περιδρόμοις τῆς ἀσπίδος.

(6) σμύρνης αἰθερίας : εἰς τὸν αἰθέρα φθανούσης ἢ τῆς αἰδομένης τὴν ἀκρόπολιν.

ad Tr. 210 conjungitur accusativus *δίνα* cum praegresso *ἔλθοιμι*, ad 225 accusativus *τὴν ἀγγιστέουσαν γῆν* cum verbo, quod antecessit, *ἀκούω*, ad 1064 *καπνὸν* cum *προῦδωκας* ac praecipitur ad 373 de plurali quem vocant majestatis (1).

§. 6.

Quibus exemplis, quae sine aliqua opera augere possem, demonstrasse me arbitror, tantum abesse, ut universa ratio, qua in Euripide pertractando Vaticanorum scholiorum auctor usus est, a Didymi ingenio aliena sit, ut vel in singulis non rebus solum, sed etiam ipsis verbis maxima inter utrumque intercedat similitudo, quo vel inviti in eam adducimur sententiam: Didymum scholiorum Vaticanorum ad Troades quoque maximae partis auctorem esse. Nam in Euripidis fabulas illum commentatum esse inter omnes constat atque quae explicatio in nostris scholiis sub Didymi nomine tradita legitur, eam ex justo commentario esse in prooemio supra solam speciem veri effecisse mihi videor.

Nec levis momenti est, quod omnes scriptores, qui in scholiis ad Troades citantur ad unum omnes tempore priores sunt, Didymo. Nam ut Homerum, Hesiodum, Sophoclem, Euripidem, Thucydidem omittam, laudantur ad 44 Aristophanes grammaticus, ad 89 Neanthes Cyzicenus, qui Suida auctore rhetor fuit et discipulus ejus Philippi Milesii, qui Isocratem oratorem audiverat, est ergo Neanthes Duridi Samio fere aequalis Ptolemaei

(1) τέκνων: τὸ ἐπὶ Ἰφιγενείας εἰπὼν πληθυντικῶς λέγει τέκνων ἀντὶ τοῦ τέκνου.

Philadelphî temporibus Diog. Laert. I. 99, ad 214 Callimachus, 318 Parmeniscus, quem Aristarcheum Fr. Aug. Wolfius (1) vocat et Cratetis Mallotae adversarium fuisse in primis scholium ad Il. Θ . 513 docet. At in eum mox nobis redeundum erit. Citatur praeterea ad 822 Melanicus, in quo nomine sine dubio latet Hellenicus logographus, cujus scholii praecipua est utilitas, quod nos certiores facit, ab antiquis tres Iliadis parvae auctores recensos esse Thestoridem Phocensem, Cinaethonem Lacedaemonium, Diodorum Erythraeum. Ad 822, qui nominatur, Antiphanes comicus sic scribitur et conjectura Gdfrd. Hermanni et ad 1175 Erathostenes. Praeter hos ad 31 Lysimachus et ad 225 Aeschrio citantur, de quibus cum minus noti sint, paullo prolixius nobis dicendum est.

§. 7.

Lysimachus, quem Alexandrinum fuisse discimus e scholio ad Oed. Col. 91, a Suida non nominatus, cui sub hoc nomine solus filius Aristidis justî notus est, nullo modo ante Apollonium Rhodium vixisse potest, cum inter hujus poetae interpretes citetur in scholiis ad Argonautica I. 558. Eundem appellat Athen. IV. p. 158. $\text{C. } \nu\acute{o}\sigma\tau\omega\upsilon\upsilon$ auctorem atque e scholio ad Oed. Col. 91 scimus eum Thebaica scripsisse, dum ad Eur. Hipp. 545 Lysimachus *ἐν τοῖς Θηβαϊκοῖς παραδόξοις* citatur, quod cum illo idem opus fuisse arbitror. Titulo *παραδόξα* autem eo adductus sum, ut prioribus Alexandrinis Lysimachum adnumerem, quibus *ἀπορίας, προβλήματα, πα-*

(1) in Prolegg. ad Hom. p. CCXLIV not. 30.

ράδοξα scribere morem fuisse, notum est, ut Sosibius et Callistratus Atheniensis fecerunt, in quos propter hunc amorem Athen. I. pag. 22. illudit. Lysimachus igitur ut mea opinio fert, vel Apollonii Rhodii aetate vel haud multum tempus post eum vixit, donec testimoniis antiquorum scriptorum, quae adhuc desiderantur, posteriorem esse Didymo alii demonstraverint.

Aeschriones cognovi tres e scriptis veterum: Samium jambographum, qui nominatur ab Athen. VIII. p. 335 C. et VII. p. 296. E. et cujus jambos apud Tzetzem et in Anthologiis hic illic legimus. Qui mihi idem esse videtur atque qui ab Harpocrate sub *Κέρκωσι* citatur verbis *Αισχρίων ὁ Σαρδιανὸς ἐν τοῖς ἰάμβοις*. Alter est apud Suidam *Μιτυληναῖος ἐποποιὸς ὃς συνεξεδήμει Ἀλεξάνδρῳ τοῦ Φιλίππου* (1). Tertius fuit medicus Galeni magister, Galen. *θεραπευτικῆς μεθόδου* IV. 7. E scholio ad Troades docemur, ab Aeschrione relatum esse Crathim fluvium in Peloponneso comas eorum, qui in eo lavarentur, flavo colore infecisse: quod narratum fuisse in epico carmine a vero haud alienum esse censeo. Qui vero hoc ex jambico poemate depromptum esse contenderint, mihi non probabuntur, cum minus apte jambographi testimonio niti mihi videatur, qui geographica eruditione expedire aliquid velit.

§. 8.

Didymum igitur scholiorum Vaticanorum praecipuum auctorem fuisse statuamus. Cujus industriam quis est,

(1) Pergit Suidas ἦν δὲ Ἀριστοτέλους ἐρώμενος, ὡς Νίκανδρος ὁ Ἀλεξανδρεὺς ἐν τῷ περὶ τῶν Ἀριστοτέλους μαθητῶν.

qui nesciat, fuisse tantam, ut non solum a Graecis praedicaretur ὁ χαλκέντερος, βιβλιολάθας, ὁ Μέγας, Suid. s. Ἀπλων, sed etiam apud Romanos summa floreret auctoritate, e quibus Macrob. Saturn. V. 18. eum grammaticorum facile eruditissimum et 22 omnium quique sint quique fuerint instructissimum atque Ammian. Marcell. XXII. 16. multiplicis scientiae memorabilem nominant. At eximia ipsa diligentia, qua priorum interpretum sententias plerasque scriptis suis complexus erat(1), factum est, ut jacturam quandam fecerimus minime levem. Etenim cum quae a prioribus cogitata erant, maximam partem a Didymo collecta invenissent, qui post eum extiterunt, grammatici et judicio et cura omnino inferiores in excerpendis ejus commentariis acquieverunt, ut veterum illorum notitia fere aboleretur, et quae ipsi concinnabant mox in meras abirent glossas codicum Mss. in marginibus inscriptas, qualia sunt scholia, de quorum auctoribus agimus, in Ms. Vaticano. Quae tamen non ita disputata volo, ut quamvis suo jure Bernhardius(2) Didymum scholiastarum omnium tanquam patrem et principem nominet, una cum hoc eruditioris grammaticae studium plane extinctum esse arbitraris. Immo ipsius Didymi aetate et post ejus mortem, ut mox videbimus, grammatici quidam extiterunt, qui illi non obnoxii tum in tragicos tum in alios poetas commentati sunt.

(1) Boeckhiius praefat. scholl. ad Pind. p. XVII.

(2) Griech. Litteraturgesch. Bd. I. p. 386.

CAPUT SECUNDUM.

ALTERUM EXTARE AUCTOREM VATICANORUM
SCHOLIORUM APOLLODORUM CYRENAEUM.

§. 1.

Quamquam neminem jam dubitaturum esse spero, quin scholiorum Vaticanorum major pars Didymi curae debeatur, tamen priusquam demonstravero quis praeter eum illorum auctor judicandus sit, operis tantum dimidium absolvisse mihi videbor. Nam quominus Didymo omnia, quaecunque in scholiis illis leguntur, vindicemus, obstat quod saepe velut ad 9, 122, 626 diversae interpretationes tamquam manu conglutinatae neque ullo alio dijudicationis signo compositae quam verbis ἄλλως et ἢ οὕτως inveniuntur. Quamquam enim Didymum non nunquam duas ejusdem rei explicationes admittere vidimus, tamen id non levi negotio facit, quod exemplis statim demonstrabo, sed ita, ut bene intelligas, et unius et alterius causas diligenter eum perpendisse. Recorderis sis unius scholii ad 307, ubi auctor, quem Didymum esse demonstravi, dupliciter statuit de Cassandra aut cum taediferis aut secum ipsa verba faciente: ἀνεχε πάρεχε: ὡς πρὸς τινα ποιεῖται τὸν λόγον δαδουχοῦντα. ἀναχῶρει γησὶ καὶ πάρεχε ὄδον. δύναται δὲ πρὸς ἑαυτὴν λέγειν ἀντὶ τοῦ ἀνεχε καὶ φέρε. Quae quicumque integro iudicio legerit, concedet mihi, non nisi ab uno interprete dicta esse posse, qui lectori inter duas interpretationes aequae probabiles copiam eligendi facere velit. Cui scholio jam conferre juvat id quod legitur ad 301 αὐτῶν τ' ἐμπυροῦσι: καίονσι γησὶν ἑαυτὰς ἐξελθεῖν μέλλουσαι τῶν οἴκων. Ἄλλως διὰ τὸ μὴ εἶθεσθαι δουλεύειν καίονσιν ἑαυτὰς, nam cum in

illo duplicem esse sententiam aequè commendabilem, quae de poetae instituto ferri possit, dilucide verbis praedicitur, in altero de caussis, quibus Troades se combusturae sint, duplex ita instituitur disputatio, ut non videas, quae inter utramque intercedat ratio. Huc accedit quod verba *καὶ οὖν ἑαντὰς* bis leguntur, neque enim nos effugere oportet, ab antiquis grammaticis commentarios perpetuo contextu scriptos esse, non e talibus conflatos notis, quales nostri editores libris aspergere solent. Quare cognita jurarem paene, si juratis crederetur in arte critica, Didymum, si ex hujus doctrina utraque illa interpretatio fluxisset, hunc potius in modum cogitata sua verbis expressurum fuisse: *καλονσι φησὶν ἑαντὰς ἐξελεθειν μέλλονσαι τῶν οἴκων ἢ διὰ τὸ μὴ εἶθεσθαι δουλεῖν*, ut ad 456 legimus: *καὶ ἐρώτησιν φησὶν ἢ ἀποθαντικῶς*. At ne id quidem negligendum est, in illis scholiis, quae a duobus vel diversis pendeant auctoribus neque ullo communi argumentationis vinculo conjuncta sint, nostri codicis scribam cum nova interpretatione novum versum litera majuscula semper exordiri, cum diversas unius et ejusdem commentatoris interpretationes sine ullo intervallo conserere soleat. Cujus rei exemplo sit etiam scholium ad 201, ubi cum dupliciter vocis *ρέα* grammatica ratio expediatur, tamen lectori non significatur, nihil interesse, utrum *ρέα* nominativus singularis femini generis esse censendus sit, an accusativus pluralis neutrius generis ad verbum *σῶμα* relatus.

§. 2.

Atque etiam in enarrandis rebus ad res apud poetam illustrandas adjunctis duorum interpretum vestigia deprehenduntur. Nam fit interdum, ut quae in duobus

scholiis de eadem re disputantur aut omnino argumentis diversa sint ita, ut quod supra demonstravi, duplicis fontis existat indicium, aut verbis tantum discrepent. At quis credat, grammaticum, qualis Didymus fuerit, de eadem re bis idem dixisse? Sic versus 122 sqq. bis enarrantur eodem modo, verbis τῆς Αἰγύπτου παιδεία per τὰ σχολία explicatis, καθ' ὃ ἡ Αἰγύπτου τὴν βίβλον τρέφει, nam secundum scholium sic legendum esse puto: τὰ σχολία φησὶν ἐν τῷ τῆς Τροίας λιμένι ἐξήψασθε, τὰ προμνήσια — Αἰγύπτου δὲ παιδείαν τὰ σχολία, καθ' ὃ ἡ Αἰγύπτου τὴν βίβλον τρέφει — ὁ δὲ τοῦ τοιοῦτος ὃ νῆες ἐπὶ αἰλῶν παιᾶνι πρὸς τὴν Τροίαν προσορμίσασθε, καθ' ὅσον αἰλοῦσιν. αἰλὸν εἶχον μὲν οὐχ αὖ νῆες αὐτὰ, ἀλλ' ἠὲλι Ἡρακλῆς τις. Item ad 218 bis observatum est, Euripidem Libyam et Carthaginem τῇ Σικελίᾳ ἀντήρη dixisse, quatenus promontorium Lilybaeum e regione Carthaginis jaceat, ita ut fere ad eam adducamur opinionem, secundum scholium ex priore copiosiore excerptum esse, quod tamen non crediderim, quia in secundo Parmenisci sententia nobiscum communicatur, quam prius non continet. At de scholiis, quorum altera ex alteris excerpta sunt, paullo post videbimus. Porro idem mutatis tantum verbis repetitur ad 424, 448, 626, 855, 1175, in primis ad 884, e quo fieri non posse, quin duo auctores accipiendi sint, evidenter apparet; nam ibi duo ita annexa sunt scholia, ut quae in uno dupliciter explicata leguntur, eadem etiam in altero quamvis mutatis verbis inveniantur. Sed praecipuum incautae conglutinationis argumentum est hoc, quod duarum in priori scholio interpretationum altera verbis καὶ μήποτ' ἐστὶ βέλτιον, at quae huic in secundo scholio comparanda est, verbis ὃ

καὶ βέλτιον notatur. Quod scholium falsa interpunctione et scribae negligentia passim vitiatum hoc modo emendare conatus sum: ὦ γῆς ὄχημα: τὴν γῆν ὀχῶν καὶ ἐπὶ γῆς ὀγόμενος, λέγει δὲ τὸν ἀέρα· ὦ συνέχων τὴν γῆν, ἔστι γὰρ καὶ ἐπάνωθεν ὁ ἀήρ καὶ κάτω, ὡς τὴν γῆν εἶναι μετέωρον. ὦ ὄχημα τῆς γῆς, ὅστις εἶ, εἴτε Ζεὺς, εἴτε ἄλλο τι ἐπάκουσον, εἴτε τὸν νοῦν τοῖς ἀνθρώποις ἐπιθείς, δύναται καὶ οὕτως· ὁ δῆκων διὰ πάντος νοῦς, καὶ μήποτ' ἐστὶ βέλτιον. καὶ γὰρ εἰοί φασιν ὁ νοῦς ἡμῶν ὁ θεὸς ὀραῖται ἐκ τῶν Ἀναξαγορείων λόγων. — Ἄλλως. Ἐιοὶ οὕτως· ὁ τὸν νοῦν τοῖς ἀνθρώποις τιθείς, ἢ ὁ δῆκων ἐπὶ πάντας νοῦς, ὁ καὶ βέλτιον, εἴτε φυσικὴ ἀνάγκη, ἢ τοιοῦτος ὁ νοῦς ὅσον ἔχουσιν οἱ ἀνθρώποι, ἢ τοιοῦτον μὴν τὸ οὐδέν. ἀναπλασμός δὲ ἐστὶ τῆς ἐμῆς διαβολῆς ὁ θεός. —

§. 3.

Tertium argumentum, quo scholiorum Vaticanorum duos esse confirmetur auctores, e diversa petitur editione poetae quam uterque secutus est. Sic legimus (ut unum exemplum e multis afferram) ad 1304 ἰαλέμφ τοὺς θανόντας: ἀνακαλεῖς τοὺς τεθνηκότας θρήνη, οὐχ ὡς ἔτεροι σπονδαῖς, quibus chori verba ἰαλέμφ τοὺς θανόντας ἀπύεις explicantur, sed alterum scholium eidem versui adjunctum, quod sic est legendum: ἀνακαλοῦμαι γησὶν αὐτοὺς τὰ γέραια μέλεα προστιθεῖσα τῇ γῆ, καὶ ταῖς δισσαῖς χερσὶ κτυποῦσα τὴν γῆν demonstrat, in editione, quam qui hoc scholium scripsit secutus est, versum 1304 non choro, sed Hecubae assignatum fuisse neque ἀπύεις lectum, sed ἀπύω, nam forma ἀνακαλοῦμαι, quam scholium nostrum exhibet, tantum ἀπύω, minime ἀπύεις explicari potest. Lectio igitur ejus editionis, qua auctor secundi scholii usus est, haec fuit:

ἔκ' αὖ τείνα, κλέετε, μάθετε ματρὸς ἀνδέν, ἰαλίμω τοῦ θανόντας ἀπὼ
 1305. γεραία τ' εἰς πέδον τιθεῖσα μέλεα καὶ γερσὶ γαῖαν κροτοῦσα δισσαῖς,

dum de qua prior interpretes meditatus est, ea fuit quae apud nos vulgata est. Caeterum illo loco dissidium fuisse, quemadmodum versus inter diversas personas distribuendi essent, a nostris codicibus confirmatur, quorum Rom. A. bibliothecae Vaticanae, qui nostra scholia complectitur, Ms. bibl. Havniensis, codex Ja. Harleianus versus 1305 et 6 Hecubae(1), caeteri autem libri Mss. et Aldina choro tribuunt(2).

§. 4.
 Intelleximus igitur, praeter Didymum alium fontem esse, e quo scholia Vaticana fluxerint: ut nostrum officium sit investigare, quis hic alter fuerit commentarii auctor. Etenim cum in iis scholiis, in quibus Didymi nomen extat, e anonymorum etiam quorundam grammaticorum mentionem factam animadvertamus, nominatos tamen juxta Didymum inveni Apollodorum Cyrenaeum ad Orest. 1369, Apollodorum ad Med. 149, Apollodorum Tarsensem ad Med. 171, Parmeniscum ad 276, Pium ad Soph. Ai. 408, Symmachum ad Arist. avv. 704, 1191 ac saepius etiam, Eratosthenem ad Apoll. Rhod. 1. 972, Aristarchum ad Arist. rann. 968, Pind. Nem. IV. 151 et X. 114. Qua in re falsam Richteri opinio-

(1) Cf. Eur. e rec. G. Dindorfii Tom. III. p. 684.

(2) Cf. Matthiae Eur. ad h. 1.

nem notare jam mihi liceat, qui(1) ubi alii grammaticum cum Didymi interpretationibus compositi legantur, ple-rosque hos grammaticos Didymo aetate priores esse, contendit; nam si numeri aguntur, quot locis Didymus cum Symmacho conjunctus legatur, multo plures sunt, quam in unum omnes collecti illi, ubi cum aliis grammaticis invenitur. Atqui Symmachum multum post Didymum vixisse Schneideri(2) argumentatione satis constat.

§. 5.

Mihi quidem videtur e scholio ipso cognosci posse utrum quem grammaticum cum Didymo citatum legimus, is Didymo aetate sit prior, an posterior. Exempli gratia scholium ad Medeam 276 contemplemur. Ibi enim postquam secundum Parmeniscum, quae Medeae Corinthi accidissent, relatum est, sequuntur haec: *Διδυμος δὲ ἐναντιοῦται τούτῳ καὶ παρατίθεται τὰ Κρεωσόλου ἔχοντα οὕτως*, quae a Parmenisci verbis ut quae maxime sunt discrepantia. Quivis opinor, praeter quod Parmenisci enarratio antecedit, intelliget e toto verborum indole, quae exscripsi, Didymum Parmenisci interpretationem ante oculos habuisse, nam verendum non est, ne alia ratione qui de Didymo referat, voce *ἐναντιοῦται* usus sit. Neque his dissimile est scholium ad Pind. Nem. X. 114 *ὁ μὲν Ἀρισταρχὸς ἀξιοῦ γράφειν ἡμενοι. τῆ δ' ἀντιῆ γραφῆ καὶ Ἀπολλόδορος κατηγοροῦθησε. πρὸς οὗς φησὶ ὁ*

(1) In libro de interpp. Graecae, p. 82.

(2) Otto Schneider, de veterum ad Aristophanem scholorum fontibus,

Δίδυμος, ἀμφοτέρων ὑπὸ τῆ δρνὲ λογόντων, τοῦ Κάστορος καὶ τοῦ Πολυδένκου, μόνον ὁ Ἀνγκεὺς τὸν Κάστορα εἶδε κ. τ. λ., in quo igitur Didymo Aristarchum et Apollodorum notos fuisse e verbis *πρὸς οὗς κ. τ. λ.* apparet, neque omittendum est, quod in scholii contextu grammatici illi Didymum antecedunt. Adde scholium ad Apoll. Rhod. I. 972, ubi Didymus Eratostheni, ejus enarratio iterum praeit, contradicit.

His omnibus adductus sum, ut contendem, in ipsis scholiis indicia cerni, quibus quamvis in singulis fere nihil valeant, cum tamen in omnibus observentur, didicari possit certissimis: utrum is grammaticus, qui una cum Didymo citetur, hoc sit aetate prior censendus, annon. Nam ubi apparet, caeterorum interpretationes Didymo notas fuisse eaeque in scholiis ante hunc perscriptae sunt, etiam aetate posteriorem fuisse illum recte judicas. His igitur argumentis doctus Parmeniscum Didymo priorem fuisse demonstravi. Idem de Apollodoro Tarsensi efficitur, qui ad Med. 171 hocce ἀπόρημα: quo modo nutrix dicere possit, Medeam Jovem obstestatam fuisse, cum haec re vera Themim et Artemim solas invocaverit, eo solvit, quod observat in prioribus eum versum, in quo etiam Juppiter invocetur, ab histrionibus falso Medae abjudicatum chori verbis assignatum esse. Quam tamen difficultatis dirimendae rationem Didymus, ejus disputatio in secundo scholio loco posita est, his verbis impugnat *εἰ καὶ ἡ πρεσβυτις μὴ πάντων ὄν ἢ Μηδεια ἐπικαλέσατο ἐμνήθη, οὐ παράδοξον ἤρκεσθη γὰρ τοῖς σεμνοτάτοις.* Apollodorum autem Tarsensem eundem esse, qui citatur ad 149 patriae nomine omissio, dubitari non

potest atque jam a Richtero (1) animadversum est, prius scholium e posteriore desumptum esse. Atque hunc Apollodorum, quem scholia ad Euripidem *λυτικόν* fuisse ostendunt, ne ab illo quidem, qui laudatur in scholio ad Pind. Nem. X. 114, diversum fuisse censeo, quod etiam hujus industria in simili ré atque illius versatur, lectionis dico integritatem restituendam. Quamquam plerumque, ubi patria non significata Apollodori nomen invenitur, notus ille Atheniensis intelligendus esse videtur. A quo quaecumque in scholiis ad Euripidem et Sophoclem exposita leguntur, etiam ubi additum non sit *ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ* aut *ἐν τῇ περὶ θεῶν*, tamen cum ad Alc. 1, Rhes. 36 et 336, Oed. Col. 56, 57, 705, Trach. 246 res deorum pertractentur, ex his libris scripta esse censenda sunt.

§. 6.

Plane aliud quid ex iis efficitur scholiis, in quibus Didymus cum Symmacho et Pio et Apollodoro Cyrenaeo nominatur: nam ibi neque horum interpretum enarrationes loco Didymum antecedunt, neque ullum est indicium, Didymo eas notas fuisse. Quibus commotus sum, ut judicem, Symmachum, Pium, Apollodorum Cyrenaeum Didymo aetate priores non esse ac postea demum horum annotationes in sola scribae, quisquam ille erat, officina cum Didymeis compactas esse. Symmachum post Didymum vixisse cuivis persuaserit Otto Schneidérus (2).

(1) De Aesch. etc. interpp. p. 82.

(2) De vet. scholl. ad Aristoph. fontibus.

Pius autem, ut Richter (1) et Wolfius (2) consentiunt, eodem ferme tempore quo Didymus vixit. Quin etiam, si vera est Buttmani (3) emendatio, multum post eum Cotyaeensis Alexandri aetate. Neque Apollodorum Cyrenaeum priorem esse Didymo, sed aut eodem tempore aut post illum vixisse contendo, quod in scholio ad Orest. 1369 neque Apollodori interpretatio priore loco posita est, neque cognitam Didymo fuisse hujus verba suadent. Eandem fere sententiam prodidit Graefenhanus (4), sed unde acceperit, non dixit. Nam alienam auctoritatem secutum eum esse, ex eo colligere licet, quod in toto opere ad ipsos fontes antiquos (5) rediisse non videtur. Hunc Apollodorum Cyrenaeum inter Euripidis commentatores fuisse, simul qualem in ea re se praestiterit, e scholio ad Or. 1369, quod jam citavi, cognoscitur. Scholii verba sunt Ἀπολλόδωρος δὲ ὁ Κυρηναῖος ἐπιγράφει (6), λέγων εἶναι ἀρμόδιον τῷ (7) Ἴλιον. Quae si Heynius (8) recte perspexit, Apollodorus noluit jungi ἀρμότερον μέλος, sed intelligi ἀρμάτερον Ἴλιον, ut ad

(1) De Aesch. etc. interpp. Græc. p. 33.

(2) De scholl. Laurent. etc. p. 24.

(3) Praef. ad scholl. Hom. Od. p. XIV.

(4) Geschichte der klassisch. Philologie Bd. 2. p. 49: Kurz vor und gleichzeitig mit Didymus zeigte sich noch eine Anzahl Commentatoren thätig, von denen wir nur einige hier anführen wollen die sich hauptsächlich mit den Tragikern abgaben: Der Lytiker Apollodor von Tarsos u. s. w., Apollodor von Kyrene

(5) Fr. Haase: Neue Jenaisch. Litt. Zeitung 1845. Febr. No. 35. ff.

(6) ἐπιγράφει aut hic vim verbi παραγράφειν habere aut παραγράφει legendum esse censeo.

(7) Sic legendum esse pro ὧ̄ puto.

(8) Apollodori Atheniensis fragmm. p. 457.

curulia studia Trojanorum, qui apud Homerum *ἰπὸδᾶμοι* sunt, referretur. Quae verba sequuntur *εἰ δὲ ἦν περιγραφῆ, ἀπᾶς ἂν ἐπεγράφετο τὸ ἀρμάτειον* (1) hunc in modum intelligo: sin vox *ἀρμάτειον* nota aliqua esset, qua poeta genus carminis Phrygi canendum histrionibus in margine praecipere vellet, semel scriptum *ἀρμάτειον* satis esset. Apollodorus igitur vituperat alios commentatores, qui sic *ἀρμάτειον* interpretati sint. Caeterum quā aetate hic Apollodorus Cyrenaeus vixerit, pro certo non constat, cum nihil de eo a veteribus traditum sit. Nam hoc unum testimonium, quod apud Athen. XI. p. 437 B. *μαστός Ἀπολλόδωρος ὁ Κυρηναῖος, ὡς Πάμφιλος φησὶ, Παιόνιος τὸ ποτήριον οὕτω καλεῖν* reperimus, ad tempora accuratius enucleanda non sufficit, cum ne Pamphili quidem aetas nota sit, quem modo Galeno priorem fuisse constat, apud quem citatur. Eundem Apollodorum memorant quoque Etym. M. v. *βωμολόγοι* et Suidas vv. *βδελύσσω* et *ἀντικρός*, e quo tertio loco iterum mihi apparere videtur, illum commentarios scripsisse, cum lexicographis opponatur (2). Ubinam vero accurata copiosaque explicatio vocis *ἀντικρός* dari posset, nisi in commentario vel lexico?

Quo jure autem *γλωσσογράφων* loco lexicographos scripserim, in sequenti paragrapho explicabo. Caeterum de glossographis copiosius agam, cum e Lehrsii (3) disputatione effici posse videatur, eos solos qui ad Ho-

(1) Nam τὸ Ἴλιον ἀπώλεσεν (fort. ἀπώλετο) quod sensu caret negligentia scribae e poetae verbis v. 1388 *ὡς σ' ὀλομένον στένω*, quorum glossa est, irrepsisse arbitror.

(2) οἱ δὲ γλωσσογράφοι καὶ Ἀπολλόδωρος ὁ Κυρηναῖος.

(3) De Aristarchi studd, Homm. p. 40 sqq.

merum γλώσσας scripserint, γλωσσογράφων nomine insigniri ab antiquis, cujus sententiae etiam egregium Lachmannum nuper inveni auctorem.

§. 7.

Γλώσσαν enim vocant Graeci verbum insolitum obsoletiusque et secretius, quod interpretatione per vocem notam solitamque, γλώσσημα, eget (1), glossa igitur notae voci solitaeque opponitur (2). Ubi autem hae interpretationes vocabulorum obsoletorum exortae sunt? Sine dubio in ludis literarum, in quibus Homerum et quosdam alios poetas cum pueris strenue tractatos esse accepimus (3). Postea hae explicationes scripto tradi coeptae sunt, quod factum est a glossographis. Quorum opera, γλώσσαί, in primis ad Homerum pertinebant. Quid mirum? Sed etiam multae glossae extiterunt, quae ipsis titulis inscriptis, qui ad nos venerunt, demonstrant HomERICA verba se complexas non esse. Sic Hermon (4) atque Hermonax (5) glossas Creticas scripserunt, Phile-

(1) Quint. Instit. orat. l. 1 §. 25 interpretatio linguae secretioris, quas Graeci γλώσσας vocant et Galen. praefat. ad Vocabul. Hippocr. p. 400 ὅσα τοίνυν τῶν ὀνομάτων ἐν μὲν τοῖς πάλαι χρόνοις ἦν συνήθη, νυνὶ δ' οὐκέτι ἐστὶ, τὰ μὲν τοιαῦτα γλώσσας καλοῦσι.

(2) Arist. Poet. 21 λέγω δὲ κύριον μὲν ὃ χαῖνται ἕκαστου γλῶτταν δὲ ὃ ἕτεροι ὥστε φανερόν ὅτι καὶ γλῶτταν καὶ κύριον εἶναι δυνατόν τὸ αὐτό, μὴ τοῖς αὐτοῖς δέ. τὸ γὰρ σίγνον Κυπρίοις μὲν κύριον, ἡμῖν δὲ γλῶττα. Glossas igitur scripsit Dorotheus Sidonius, quem περὶ τῶν ξένως λεγομένων λέξεων Photius cod. CLVI p. 171 ed. Hoesch. citat.

(3) v. Bernhardy synt. p. 4.

(4) ἐν Κρητικαῖς γλῶτταις Athen. VI p. 267 C. et III p. 81 F.

(5) ἐν γλῶτταις Κρητικαῖς Athen. III, p. 76 F.

mon(1), Theodorus(2), Apollodorus Atheniensis(3) Atticas, Diodorus(4) Italicas, Callimachus Cyrenaicus(5) Democriteas, Herophilus Chalcedonius(6) Hippocraticas. Atque e multis explicationibus, quas Athenaeus e glossis depromptas tradidit, colligamus necesse est, illas glossas non Homericas fuisse, cum verba explicata in Homeri carminibus non reperiantur. Cujus generis sunt glossae Ameriae Macedonis(7), Clitarchi(8), Pamphili(9), Seleuci(10), Sileni(11), Timachidae(12), Zenodoti Ephesii(13). At fortasse hi scriptores (quod mihi oppositum est a quibusdam) quamquam eos glossas conscripsisse constat, non *γλωσσογράφοι*, sed *οἱ τὰς γλώσσας γράφαντες* vocati sunt ab antiquis. Hoc unquam factum esse nego. Nam cum verba *οἱ τὰς γλώσσας γράφαντες* nusquam in scholiis inveniamus, verum semper *γλωσσογράφοις* modo,

(1) ἐν τοῖς Ἀττικοῖς ὀνόμασιν ἢ γλώτταις Ath. XI p. 469 F.

(2) ἐν Ἀπτικάῃς γλώσσαις Ath. XIV p. 646 C.

(3) γλώσσαι Ἀπτικάι schol. ad H. A. 244.

(4) ἐν Ἰταλικαῖς γλώσσαις Ath. XI p. 479 A.

(5) πίναξ τῶν Δημοκρίτου γλωσσῶν καὶ συνταγμάτων. Suid. v. Καλλιμάχος.

(6) γλώσσαι ad Hippocr. Aphorismm. Galen. ἐξηγήσεις τῶν γλωσσῶν Ἰακ. in prooemio p. 404 Fr.

(7) ἐν ταῖς γλώσσαις τιτυρινόν φησι καλεῖσθαι τὸν μόνον Athen. IV p. 176 C.

(8) ἐν ἐβδόμῃ γλωσσῶν ad vocem πομπίλος Ath. VII p. 284 D. et ad v. ὄκη p. 301 F.

(9) ἐν γλώσσαις ad v. μουκροβάτον Ath. III p. 53 B. et ad v. κίτρον p. 85 C.

(10) ἐν ταῖς γλώσσαις ad v. γλυκυσίδη Ath. III p. 76 F.

(11) ἐν γλώσσαις ad v. δέπαστρον Ath. XI p. 468 A.

(12) ἐν ταῖς γλώσσαις ad v. Ἰάκχα Ath. XV p. 678 A.

(13) γλώσσαι schol. Apollon. Rhod. II. 1005 ad v. στυλεφῆν et ad Theokr. Idyll. V. 2 ad vocem Νάκος.

tum apud Athenaeum (1) haec legimus: »Varia quoque panum nomina recensent glossographi: Seleucus *δράμι* a Macedonibus sic vocatum, *δάρατον* vero a Thessalibus caet. Amerias vero *ξυροπυρίταν* vocat panem cui nihil ademptum, pariter etiam Timachidas. Nicander vero *θιαγόνας* ait panes ab Aetolis vocari. Thyatirenus vero Nicander panem ex hordeo confectam *κυλλάστιν* ab Aegyptiis vocari scribit.« Seleucus igitur, Amerias, Timachidas, Nicander ab Athenaeo glossographi vocantur, quamquam glossas Homericas non scripserunt, nam verba ab illis explicata utique Homerica non sunt (2). Proinde glossographi quicumque quaslibet glossas ad quempiam auctorem collegerunt nominati sunt atque hac ex re modum me non excessisse puto, ut qui *γλωσσογράφους* lexicographorum nomine reddiderim. Jam exemplo ostendam quam veri sit simile, glossographos industriam in sceniorum ludorum auctoribus quoque posuisse. Neoptolemus enim Parianus (3) *ἐν τρίτῳ γλωσσῶν* vocem *μισσύβιον τὸ κίσσινον ποτήριον* significari ait in Euripidis *Andromache* *πᾶς δὲ ποιμένον ἐρῶει λεῶς,*
ὁ μὲν γάλακτος κίσσινον φέρων σκύφος
πόνων ἀναφυκτῆρ', ὁ δ' ἀμπέλων γάνος.
μισσύβιον enim ibi dici ait in rusticorum hominum conventu, ubi maxime conveniat ligneum poculum. Quas glossas igitur ad Euripidem pertinuisse, quis est, qui mihi non concedat?

(1) III p. 114 B.

(2) Clitarchus, de quo v. supra, ab Harpocratiōe v. *ὀμηρεύοντες γλωσσογράφος* nominatur.

(3) XI p. 476 F.

§. 8. Sed jam ad id, unde degressi sumus, revertamur. Concludimus igitur, cum indicium omne, quo grammaticum quem cum Didymo citatum legimus, illo priorem esse judicemus, desideretur: Apollodorum Cyrenaeum aut illius tempore aut post eum vixisse. Quod etiam duabus rebus stabilitur. Neque enim ullo loco scholiorum ad Euripidem, Sophoclem, Pindarum, Aristophanem, Apollonium Rhodium, quae ad hunc finem perlegi, Didymus ubi nominatur cum aliis grammaticis, quorum interpretationes complectitur, simul alios compellat nomine, alios omissis nominibus notat per *ἔνιοι δὲ*, quem ad modum in nostro scholio ad Or. 1369 legimus *ἔνιοι δὲ —, Ἀπολλόδορος δὲ —, ἔνιοι δὲ —*; sed aut omnes nominatim citat aut nullum. Unde colligo, Didymum duas interpretationes vocis *ἀρμάτειον*, quae verbis *ἔνιοι δὲ* incipiunt, in commentario suo comprehendisse, interpretationem autem Apollodori postea demum a scriba codicis, e quo Arsenius hoc scholium deprompsit, inter illas insertam esse. Quod ut statuamus hac etiam re commovemur. In Etym. M. enim v. *ἀρμάτειον μέλος* legimus sex interpretationes, addita nota, has ex libris Didymi et Alexandri esse. Inter quas eae quidem tres interpretationes, quae partim Didymi nomine partim verbis *ἔνιοι δὲ*, de quibus modo dixi, signata in nostro scholio extant, inveniuntur; Apollodorea tamen desideratur (2).

(1) Quem Cotyaeensem esse optime censet Lehrsius Quaest. epp. p. 13.

(2) Lectori comparanda propono, quae in Et. M. leguntur v. *ἀρμάτειον μέλος: εἴρηται δὲ ἀπὸ τοῦ ἐπιβοηθῆσαι τῷ Ἐκτορι ἐκ τοῦ Ἀχιλλέως ἀρματος ἔλκομένῳ. — οἱ δὲ ὅτι τὸ παλαιὸν*

Qua ex re censeo, Etymologici Magni auctorem, quicumque is est, explicationes suas ex Didymi et Alexandri commentariis desumpsisse, Apollodori commentarium autem non cognovisse, nam a me impetrare non possum ut putem, illum tres interpretationes nobiscum communcasse, quas e Didymo accepisset, quartam tamen neglexisse, praesertim cum Apollodori interpretatio tantopere a caeteris discrepet. Apollodori Cyrenaei igitur explicatio vocis ἀρμάτειον μέλος non legebatur in commentario Didymi nec Didymus eam cognoscere potuit, nam hunc accuratum grammaticum quis iudicet, interpretationem tam singularem, qualis est Apollodori, neglexisse?

Apollodorus Cyrenaeus igitur post Didymum vixit, certe post id tempus, quo hic commentarium suum in Euripidem conscripsit. Caeterum Richter (1), qui verba

εἰσι δὲ καὶ ἄλλαι αἰτίαι, ἃς ἐκτίθεται ὁ ὑπομησάμενος in
 τὰς παρθέτους γαμουμένας ἐπὶ ὄχηματος ἦγον. ὄξεν καὶ παρό-
 χους, τὰς παρανόμφους ἐκάλουν· καὶ τὰ ἐπαδόμενά μέρη καὶ
 τὸν ὑμείαιον ἀπὸ τοῦ φέροντος τὴν νύμφην, μέλος ἀρμάτειον
 ἐκάλουν. — ἄλλοι δὲ ὅτι ὁ ἦχος τοῦ ἀρματος ὄξυς καὶ λεπτός γινέ-
 ται· τὸν οὖν ὄξυν καὶ λεπτόν φθόγγον ἀρμάτειον ἐκ τούτου ὁ Εὐ-
 ριπίδης ἐκάλεσε καὶ εὐνούχον εἰσάγει λέγοντα. τοιαῦται δὲ τῶν
 εὐνούχων αἰ φωναί· οὕτω Δίδυμος — et in scholio ad Or. 1369: τὸ
 ἀρμάτειον μέλος ὁ Δίδυμος φησὶν ὠνομάσθαι, ὅτι αἱ ἀρχαῖαι παρ-
 θένοι εἰς τοὺς θαλάμους διὰ τῶν ἀρμάτων ἦγοντο. ὄξεν ἔτι
 καὶ νῦν πάροχοι λέγονται ἀπὸ τοῦ τοῖς ὄχεσι παροχεῖσθαι,
 ὡς ἐπιθαλάμιον ἐν τοῖς θαλάμοις. κ. τ. λ. ἔνιοι δὲ ἀρμάτειον
 τὸν φθῆνον φασί, τὸν ἐπὶ τῷ ἔλκυσμῳ τοῦ Ἐκτοσος γενόμενον.
 Απολλόδωρος ὁ Κυρηναῖος ἐπιγράφει λέγων εἶναι ἀρμόδιον
 τῷ Ἴμιον κ. τ. λ. ἔνιοι δὲ τὸν Φρύγα τὸν ἐκπερηθηκότα εὐνού-
 χον φασί, τοὺς δὲ εὐνούχους ἐπεικῶς ὀξυφρονεῖν ὑπαρχεῖν.
 τὸ οὖν ὀξύττον ἀρμάτειον αὐτὸν φάναι διὰ τὸ τὸν ὑπαξόνιον
 τῶν ἀρμάτων ἦχον ἀνατεταμένον τε καὶ ὄξυν εἶναι κ. τ. λ.

(1) de interppt. Grt. p. 82.

scholio ad Tr. 1369 ad Didymum refert, mihi probatur, qui jam ante demonstraverim, totum scholium e Didymi commentario deductum esse videri, excepta Apollodori interpretatione, ut quae cum caeteris ab epitomatore scholiorum, de quo mox dicam, commixta sit.

§. 9.

Postquam igitur quam potui evidentissime demonstravi, Apollodorum Cyrenaicum tum ante Didymum non vixisse tum commentarium in Euripidem scripsisse, non recuso confiteri opinionem meam: »hunc Apollodorum alterum auctorem scholiorum Vaticanorum in Troades esse« argumentis subtilioribus indigere. Nam cum solum scholium ad Eur. Or. 1396 ostendat, quali arte in interpretando Apollodorus usus sit, non possum demonstrare, quod de Didymo me demonstrasse arbitror, eandem artem in scholiis Vaticanis inveniri. Tamen satis esse mihi videtur, quod ostendi, Apollodorum Cyrenaicum respondere iis conditionibus, quibus auctor alter nostrorum scholiorum adstringatur. Nec nego, tertium auctorem vel quartum in nostris scholiis latere posse, tamen quod hic oculis humanis indagari nequit, hac ipsa inscitia mea ita me involvo, ut quo jure id faciam in capite tertio explicaturus sim.

CAPUT TERTIUM.

QUO MODO E GRAMMATICORUM COMMENTARIIS
SCHOLIA VATICANA COMPARATA SINT, ET E
QUIBUS FONTIBUS ILLI IPSI FLUXERINT.

§. 1.

Plus quam duo commentatores in scholiis Vaticanis

non cognoscuntur, nam in scholiis ad 424, in quo solo tres annotationes sine ullo cohaerentiae signo quam vocula *ἄλλως* inter se coniunctae sunt tam dilucide apparet, tertiam scribae negligentia fluxisse e prima, ut acquiescam in utraque describenda: *τί ποτ' ἔχει τὸ ὄνομα: τί ποτε ἀντοῖς ἐστὶ τὸ ὄνομα τοῦτο ὥστε κοινῇ ὑπὸ πάντων ἐχθαίρεσθαι. ἄλλως. διὰ τί ποτε τὸ ὄνομα ἀντῶν τοιούτων ὥστε ὑπὸ πάντων μισεῖσθαι.*

§. 2.

Illorum autem duorum commentatorum placita scholiastae ita in rem suam converterunt, ut semel tantum quemadmodum ad 1079 fieri vidimus, quae annotavissent, Didymi industriae se debere indicarent, de Apollodoro Cyrenaeo tamen prorsus silerent. Didymo vero atque Apollodoro Cyrenaeo, si scholiorum partis auctor est (1), observationes etiam priorum interpretum curae fuerunt, unde hae pervenerunt ad scholiastas, qui quae probata essent caeteris omissis in suas schedas transcripserunt, auctorum nomina aut omnino reticentes, ut interdum prorsus nullum alieni iudicis restaret vestigium, aut significationibus mutantes tam late patentibus, quales sunt *ἐμοί* in scholiis ad 16, 31, 229, 884, 1075, *τινές* ad 221, *οἱ μὲν — οἱ δὲ* ad 822 et 990, *εἶσι δὲ οἱ* ad 1128. Ita factum est, ut fere omnis notitia de Didymi et Apollodori Cyrenaei fontibus evanesceret. Nam pro certo hoc tantum affirmari potest, Didymum et Apollodorum Lysimachi, Aristophanis Byzantii, Parmenisci, Eratosthenis, Neanthis operibus (2) usos esse. Ac Di-

(1) i. e. scholiorum ad 218, 884, 1175.

(2) de quibus in §§. seqq. agam,

dymus ipse et Apollodorus multis locis fontes obscuris illis *ἔργοι, τινές* significasse videntur, ut id non soli scholiastarum negligentiae tribuendum sit. Nec magis arbitrator, scholiastas ut sibi gloriam auctorum vindicarent, consulto nomina Didymi et Apollodori dissimulasse, immo vero eum, qui codicem aliquem scholiis ornaret, non ipsos Didymi et Apollodori commentarios in manibus habuisse, sed excerpta tantum ex illorum libris vel pridem ex his in unius codicis vel plurium margines translata ab aliis. Qualem plurimorum esse nostrorum scholiorum originem, in primis ad eas, quae praecipue lectitabantur fabulae per se credibile est. Quae excerpta autem profectae sunt inde, quod quivis in suum magis quam in aliorum usum e commentariis Didymi et Apollodori in marginibus exemplaris sui inscribebat neque id curabat ut fontes suos nominaret, cum sibi ipse de iis conscius esset.

§. 3.

Venimus denique ad fontes Didymi et Apollodori. Ex iis scriptoribus, qui in scholiis Vaticanis citantur et quos priores Didymo et Apollodoro fuisse supra (1) demonstravi, neminem nisi Callimachum, Neanthem, Lysimachum, Aristophanem Byzantium, Parmeniscum, Eratosthenem commentarios in Troades scripsisse ea, quae alias illorum nobis innotuit industria commoti suspicari possumus. Sed hos, si Parmeniscum exceperimus, in Troades commentatos esse nihil est in nostris scholiis, quod nobis suadeat (2).

(1) Cap. 1. §§. 6 et 7.

(2) Haec propter Jul. Richterum scripsi, qui e nostris scholiis

Callimachus in scholio ad 214 citatur, quod lacrum (1) sic sanare conatus sum: τὰν Πηρειοῦ σεμνάν: Πηρειοῦ χώραν τὴν Θεσσαλίαν · τῆς γὰρ Μακεδονίας Ὀλυμπος, ἣ δὲ ἐγγὺς τῆς Θεσσαλίας · αἰνιττεται δὲ τὸν Νεοπτόλεμον · ὡς Καλλιμάχος Πηρειὲ Φθιώτα. Sine dubio haec verba Callimachi deprompta sunt ex hymno εἰς Ἀῆλον v. 112(2):

Πηρειὲ Φθιώτα, τί νῦν ἀνέμοισιν ἐρῴεις; neque ullo modo cogimur, ut Callimachi commentarium in Troades statuamus. Omnino Callimachi quamquam egregia grammatici industria a Suida (3) et Strabone (4) tradita est, in scholiis ad Euripidem et Sophoclem tantum loci ex hymnis aliisque carminibus adducuntur, nec tamen quidquam quod grammaticum redoleat. Caeterum Callimachus a scholiastis tam frequenter laudatur, ut poetam grammaticis Alexandrinis prae reliquis iisque antiquioribus poetis mirum quantum placuisse appareat.

Nec Neanthes in Troades commentatus esse mihi videtur, quantum e scholio ad 89 concludere possum, ubi narrat Κάφηρον ἀκρωτήριον Εὐβοίας μεταξύ Σκύρου καὶ Ἄνδρου (5) esse. Eundemque historicum modo esse omnia

Neanthem, Aristophanem, Eratosthenem commentariis Troades illustrasse collegit. Vides rectum iudicium Thueydidis 1. 20: οὕτως ἀταλαίπωρος τοῖς πολλοῖς ἢ ζήτησις τῆς ἀληθείας καὶ ἐπὶ τὰ ἐτοῖμα μᾶλλον τρέπονται.

(1) In codice legitur: πηρειοῦ χώραν τὴν θεσσαλίαν . . . τῆς γὰρ μακεδονίας ὀλυμπος. ἣ δὲ τταλί . . . αἰνιττεται δὲ τ' νεοπτολε καλλιμάχος πηρειε φθιώτα.

(2) edit, Lipsiens, apud Weigelium.

(3) Suid, v. Καλλιμάχος.

(4) XVII, p. 837.

(5) Codicis lectio est: κάφηρος δὲ ἀκρωτήριον εὐβοίας μεταξύ σκύρου

veterum testimonia (1) confirmant, inter quae id quoque est, quod in scholiis (2) reperitur sub ejus nomine.

Neque aliter de Lysimacho (3) nobis judicandum est, qui in scholio ad Troades 31 duos hexametros τῆς Ἰλίου πέρσεως:

Θησείδαις δὲ πόρε δῶρα κρείων Ἀγαμέμνων

ἣδὲ Μενεσθῆϊ μεγαλήτορι ποιμένι λαῶν

laudat. In nostro scholio enim non tam presse poetae verba Lysimachus respicit, ut necesse sit, putemus citata verba e commentario ad Troades fluxisse neque omnino de grammatica illius industria traditum est (4); immo ubicunque ille nominatur aut historiarum auctorem se praebet (5) aut quae nobiscum titulo libri omisso communicat ex historico opere deprompta sine dubio sunt, nam quae in schol. ad Phoen. 26 de Sphinge ipsius tragoediae verba nihil respiciens narrat, e libro de rebus Thebaicis desumpta esse mihi videntur, ad Hec. 892 autem diem, quo Troja diruta est et ad Andr. 880 Helenae liberos a Lysimacho edocemur. Quas res perbene

(1) At, Vossio hist. gr. p. 98 allatis addo Athen, XV. p. 699 D αἱ περὶ Ἀττάλον ἱστορίαι.

(2) ad Arist. Eqq. 84 et Lysistr. 808, ubi sine dubio noster pro Cleanthe legendus est.

(3) cf. Cap. I. §. 7.

(4) Locus qui solus meae sententiae obstat in Hesychii lexico est σκῦρος ἀργυρίδης * Λυσίμαχος τὴν λατύπην, sed cum Hesychius omnino validus testis non sit, quia unicus codex Ms. isque seculi MDi extat et multifarie recentiore manu interpolatus, tum locus, qui hic agitur, valde corruptus esse videtur, nam σκῦρον, morterium, quod ἡ λατύπη significat, in voce σκῦρός forsitan lateat, quid sit autem ἀργυρίδης, me nusquam comperire potuisse fateor.

(5) ad Eur. Hipp. 545 ἐν τοῖς Θεβαϊκοῖς πασαδόξοις et ad Soph. Oed. Col. 91, ἐν τῷ β' τῶν Θεβαϊκῶν.

in historia Troica locum habere quis est, qui neget? Quin etiam in hoc libro τῶν Τρωϊκῶν illos versus τῆς Ἥλον πέρσεως laudatos fuisse censuerim.

§. 4.

Majore autem specie veritatis videtur sententia de Aristophane Byzantio commendari, illum commentarium in Troades scripsisse, qui nominatur in scholio ad 44 (1), at accuratius re perspecta non possum, quin Aristophanem in fabulum nostram commentatum esse negem. Nam ibi scholiastes, qui futurum Atticum γαμεῖ non cognoscit, praesens tempus pro futuro positum esse explicat, cum Cassandra, de qua sermo est, virginitate spoliata jam non sit (2) simulque Aristophanem hanc rem ex hoc versu:

νῶν δὲ δὴ Αἰνείαιο μίη Τρώεσσιν ἀνάξει

conclusisse adnotat, qui sine dubio carmini epico vindicandus est eique posterioris temporis, cum vocem μίη apud Homerum, qui semper forma μία utitur, frustra quaeras, quia vocula μίη tantum Jonicae dialecti minoris est. Quod carmen epicum explicans Aristophanes hanc observationem de Cassandra fecisse mihi videtur, nam cui illius grammatici in epicis carminibus posita industria incognita sit, nemo est. Porro ad 822 in codice Vaticano iterum Aristophanis nomen legitur, ubi quid

(1) γαμεῖ: ἀντὶ τοῦ γαμήσει. σεσημείωται καὶ μηκέτι αὐτῆς οἰκουμένης· ὑπώπτευκε γὰρ Ἀριστοφάνης ἐκ τούτου· νῶν δὲ δὴ Αἰνείαιο μίη Τρώεσσιν ἀνάξει.

(2) nam aut hanc vim in voce οἰκουμένης esse aut διακορευμένης, cf. schol. ad 483, legendum arbitror.

dubium? merito Gdfrd. Hermannus(1) Antiphanem emendavit. At sumamus Aristophanem Byzantium nominari, hoc scholium non aliter explicare possumus, quam hoc modo: Aristophanes autem Ganymedem Laomedontis filium dicit, qui id collegit e loco sequenti poetae alicujus. Quod Aristophanes perbene in commentario ad Iliadem dicere potuit, ubi (2) Ganymedes Trois filius vocatur, certe nulla ratio est, quae nos cogat, ut hanc notam Aristophanis e commentario ad Troades depromptam esse arbitremur. Quamquam minime obloquor illum alias sedulo Euripidem illustrasse ita ut praecipue criticam aestheticam quam nostrates vocant adhiberet, ut ad Or. 478, Hipp. 170 et 607. Attamen scholia ad Or. 703, 1030, 1274 potius redactionem Euripidis indicaverint.

Porro Eratosthenes in schol. ad 1175 citatur, qui κῆπος genus quoddam crines tondendi esse explicat, qua in re non tam accurate in Euripidis verba inquirat, ut movear ad ejus commentarium accipiendum. Quin etiam ad Med. 2. Eratosthenes ἐν γεωγραφουμένοις adducitur, cui libro nostra observatio perbene convenit nec minus ad Hec. 569 historia τῆς φυλλοβολίας.

(3) cujus sententiam egregie sustentat Vater, vindiciae Rhesi tragoediae p. CLV: est vero, ni fallor, comici fragmentum, sive Aristophanis sive Antiphanis, et ultimo versu irrideri puto morem tragicorum, nomina propria ab etymis derivandi. Huic usui aptissimum nomen erat Λαομέδων ob duplicem vocis λαός significationem. Itaque alteram vocis significationem posuisse puto comicum hoc sensu: στέγης ἐν τῆδε μὲν

ὁ τῶν Φρυγῶν τυραννος οἰκῶν τυγχάνει,
 λίσων ἀπ' ἀρχῆς Λαομέδων καλούμενος.

(4) Σ. 266 et T. 232.

§. 5. Jam superest, ut de Parmenisco verba faciam. Qui mihi ad commentatorum numerum pertinere videtur. Nam quamquam in nostris scholiis ad 218 Siciliam Phoeniciae oppositam esse et ad 225(1) duos fluvios nomine Cratidis in Peloponneso et in Italia extitisse enarrat atque in schol. ad Med. 276 historici quoque partes agit, tamen haec non historico operi, sed commentariis vindicanda esse contendo, cum illum historiis narrandis(2) operam dedisse nusquam quidem, industriam commentatoris autem adhibuisse permultis locis veteres nobis tradiderint. Sic illum criticum manifestant scholia ad Il. O. 513, ubi Cratetis adversarius et Aristarcheus appellatur, et E. 638, A. 424, E. 249, in quibus cum Aristophane et Aristarcho memoratur; sic ex Etymologico Magno v. Ἀρέω accepimus illum in Iliadis Σ. 100 ἐμεῖο δ' ἔδησεν pro ἐμεῖο δὲ δῆσεν legisse; sic ibidem v. Ἀργαφίης de orthographia hujus verbi illius sententia adducitur. Sed non in Homerum

(1) Quod scholium magnopere corruptum hunc in modum emendavi: Κραΐδης: Δυὸ εἰσι Κραΐδιδες, ὡς Παρμενίσκος φησίν. ὁ μὲν εἰς τοῦ Πελοποννήσου τὰς πηγὰς ἔχων μεσηγυρὺς Ἀρκαδίας, ὃς συμβάλλει τὸ ὕδωρ καὶ τῷ Ἀλφειῷ· ὃ ἴαν τις ἐπὶ πολὺ ἀναδεύηται οὐ σήκεται οὐδὲ αἰ αὐτοῦ τρίχες, αἱ ἄλλως φθάνουσιν εὐρωτιῶσαι· ὁ δὲ ἐν Ἰταλίᾳ, οὗ νῦν μέμνηται ὁ Εὐριπίδης, ἐν ᾧ ἴαν τις λούσεται, κελικασμένος ἂν εἴη σῶμα ὡς δοκεῖν ἠλίφθαι καὶ τὴν τρίχα ἀργεῖν· ὡς ἐν ὀλίγαις ἡμέραις τὸν λουόμενον ἐν αὐτῷ πυρρότεριχα εἶναι· ἐνιοὶ δὲ φασὶ τὸν μὲν Κραΐδιν τοῦτο ποιεῖν, ἐνιοὶ δὲ τὸν δὲ ἐν Τροίᾳ Ξάνθου, ἀφ' οὗ καὶ ὀνομάζεται Σκάμανδρος ὁ καλούμενος, τὸν δὲ Εὐριπίδην ἐπὶ τοῦ Κραΐδιδός φασὶ τοῦτο μετενηροχέηναι. Quae sequuntur recte se habent mutatis signis interpunctionis.

(2) Κοινικῶν συμποσίου auctor apud Athen. IV. p. 156 C est Pythagoreus ille Megapontinus, de quo Diog. Laert. IX. 20.

solum, quo perbene respiciunt, quae Stephanus Byzantius v. *Ἄλος, Ἐγυρα, Φθία* a Parmenisco illustrata tradidit, commentatus est, sed etiam in Euripidem, quod etiamsi nostris scholiis quidem ad Troades non confirmatur atque quamquam quae in scholio ad Rhesum 528 a Parmenisco explicata legimus e commentario ad Arati *γαινόμενα*, quem ab illo scriptum esse, Hyginus dicit, esse possunt, tamen scholiis ad Rhes. 523 (1) et Med. 10 demonstratur. Nam priore loco Parmeniscus vocem aliunde non cognitam *προταινί* Boeoticam esse nos docet, posteriore autem tam presse in Euripidis verba inquit, ut non intelligam ubi hoc nisi in commentario ad Medeam facere potuerit.

Proinde unum commentatorem, quem Didymus et Apollodorus Cyrenaeus ad manus habere potuerunt, reperimus, quamvis non unicum hunc esse viderimus (2). Attamen qui hi alii fuerint, Apollodorus Tarsensis Timachidasne (3) aliusne id decernere me non posse fatendum est, quod me hac in re scholia Vaticana non adjuvant. Haec, quae mihi proposueram, lectori benevolo dedi, ac sufficient.

(1) Παρμενίσκος τὴν προταινί λέξιν Βοιωτικὴν φησι καὶ μετ' οὐδεμιᾶς πίστewς, σημαίνει δὲ τὸ ἔμπροσθεν.

(2) Cap. I, §. 5.

(3) e quorum commentariis scholia ad Med. 169 et 171 profluxerunt.

36 $\frac{2}{36}$

Pl. 812.

Inches 1 2 3 4 5 6 7 8

Centimetres 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19

Farbkarte #13

B.I.G.

Blue Cyan Green Yellow Red Magenta White 3/Color Black

COMMEN

DE

AUCTORIBUS S
VATICANORU
PIDIS TR

SCRIP

CAROLUS BR

PHIL. I

BEROL

TYPIS NIETA
MDCCCX